

โรคไข้อีดำสีแดง (Scarlet fever)

โรคไข้อีดำสีแดง เป็นโรคติดต่อที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย สเตรปโตคอคคัสชนิดเอ (*Streptococcus group A*) พบบ่อยใน ลำคอหรือผิวหนัง ผู้ป่วยส่วนใหญ่มักมีอาการไม่รุนแรง มีเจ็บคอ ปวดศีรษะ และไข้ ผื่นละเอียดสีแดงตามร่างกาย สัมผัสแล้ว มีลักษณะสากคล้ายกระดาษทราย ลิ้นมีลักษณะบวมแดง (strawberry tongue) ต่อม้ำเหลืองโต แต่อาจเกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงขึ้น หากเกิดการติดเชื้อที่กระดูกและข้อ หรือปอด และติดเชื้อในกระแสเลือด จนเสียชีวิตได้⁽¹⁾

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 - 2557 (ค.ศ. 2000 - 2014) อัตราป่วยด้วยโรคไข้อีดำสีแดงที่ได้รับรายงานเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2553 อัตราป่วยสูงสุด 2.85 ต่อประชากรแสนคน ซึ่งเพิ่มขึ้น 3 เท่า จากปี พ.ศ. 2552 ที่อัตราป่วย 0.97 ต่อประชากรแสนคน หลังจากนั้นอัตราป่วยเริ่มลดลง ต่อเนื่อง (รูปที่ 1)

ปี พ.ศ. 2557 (ค.ศ. 2014) สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานโรคไข้อีดำสีแดง จำนวน 704 ราย จาก 56 จังหวัด อัตราป่วย 1.08 ต่อประชากรแสนคน ไม่พบผู้ป่วยเสียชีวิต พบผู้ป่วยได้ตลอดทั้งปีและพบสูงสุดในเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม ซึ่งแตกต่างจากปี พ.ศ. 2556 ที่มีจำนวนผู้ป่วยสูงสุดช่วงเดือน พฤษภาคม - มิถุนายน (รูปที่ 2)

ภาคกลาง มีอัตราป่วยสูงสุด 1.49 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา ได้แก่ ภาคเหนือ (1.42) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (0.72) และภาคใต้ (0.56) จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน 18.60 รองลงมา ปราจีนบุรี (7.74) ชลบุรี (7.04) ฉะเชิงเทรา (5.63) สมุทรสาคร (4.95) เพชรบุรี (3.39) นครราชสีมา (3.14) เชียงใหม่ (3.05) ปทุมธานี (3.01) และตาก (2.80)

ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นชาวไทย ร้อยละ 98.15 อัตราส่วนเพศหญิงต่อเพศชายเท่ากับ 1 : 1.3 เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลชุมชน ร้อยละ 47.59 รองลงมา โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป (46.45%) คลินิก/ร.พ.เอกชน (3.41%) และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (2.41%) ส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยนอก ร้อยละ 85.09 และผู้ป่วยใน ร้อยละ 14.91 อาศัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 64.06 ในเขตเทศบาล ร้อยละ 35.94 เป็นเด็กในปกครอง ร้อยละ 45.03 รองลงมานักเรียน (44.60%) รับจ้าง (5.97%) และงานบ้าน (1.85%)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 - 2557 (ค.ศ. 2010 - 2014) กลุ่มอายุที่มีอัตราป่วยสูงสุด คือ กลุ่มอายุ 0 - 4 ปี รองลงมา 5 - 9 ปี และ 10 - 14 ปี ทั้งนี้ปี พ.ศ. 2557 (ค.ศ. 2014) กลุ่มอายุ 0 - 4 ปี มีอัตราป่วยสูงสุดเช่นเดิม 7.21 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา 5 - 9 ปี (6.44) และ 10 - 14 ปี (1.99) (รูปที่ 3) กลุ่มอายุ 0 - 4 ปี ผู้ป่วย 277 ราย จำแนกอายุ 0 - 1 ปี 12 ราย ร้อยละ 4.34

อายุ 1 - 2 ปี 58 ราย (20.93%) อายุ 2 - 3 ปี 53 ราย (19.13%) อายุ 3 - 4 ปี 75 ราย (27.08%) และ อายุ 4 - 5 ปี 79 ราย (28.52%)

ปี พ.ศ. 2557 สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานการสอบสวนการระบาดของโรคไข้อีดำสีแดง 3 เหตุการณ์ จากจังหวัดนนทบุรี 2 เหตุการณ์ กรุงเทพมหานคร 1 เหตุการณ์ พบเดือนกุมภาพันธ์ 1 เหตุการณ์ และมีถุนายน 2 เหตุการณ์ จำนวนผู้ป่วยรวม 9 ราย ในจำนวนนี้ 1 ราย เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเป็นผู้ป่วยใน ทั้งหมดเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา อายุระหว่าง 6 - 8 ปี 6 ราย มีผลตรวจเพาะเชื้อสารคัดหลั่งจากลำคอ พบเชื้อ *Streptococcus pyogenes* Group A

สถานการณ์โรคในต่างประเทศ หน่วยงานสาธารณสุขของประเทศไทย รายงานสถานการณ์ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 37 ของปี พ.ศ. 2556 - สัปดาห์ที่ 36 ของปี พ.ศ. 2557 พบผู้ป่วยรวม 13,183 ราย อัตราป่วย 24.5 ต่อประชากรแสนคน ช่วงสัปดาห์ที่ 14 - 15 พบผู้ป่วยสูงสุด ปี พ.ศ. 2557 อัตราป่วยเพิ่มขึ้น 1 เท่าจากปี พ.ศ. 2556⁽²⁾ เป็นการระบาดที่มีจำนวนผู้ป่วยสูงสุดในรอบ 50 ปี ช่วงฤดูการระบาดตั้งแต่เดือนมีนาคม - เมษายน พบในกลุ่มนักเรียน เกิดในโรงเรียน และสถานเลี้ยงเด็กเล็ก⁽³⁾ ในปี พ.ศ. 2555 พบมีการระบาดในฮ่องกงและพบผู้ป่วยอาการรุนแรงและมีภาวะแทรกซ้อน 9 ราย ในจำนวนนี้เสียชีวิต 1 ราย⁽⁴⁾

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในปี พ.ศ. 2557 อัตราป่วยของโรคไข้อีดำสีแดงในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง และไม่พบผู้ป่วยอาการรุนแรงหรือเสียชีวิต พบมากในกลุ่มเด็ก อายุ 0 - 14 ปี ในประเทศไทยอังกฤษมีรายงานการระบาดแต่ไม่มีผู้ป่วยอาการรุนแรง โรคไข้อีดำสีแดงหากแพทย์ให้การวินิจฉัยผู้ป่วยสงสัยโรคไข้อีดำสีแดง และให้การรักษาด้วยยาปฏิชีวนะที่เหมาะสม จะลดความรุนแรงของโรคได้ กรณีการระบาดของโรคไข้อีดำสีแดงในโรงเรียน ควรให้ผู้ต้องสงสัยไข้อีดำสีแดง หยุดเรียน ทำความสะอาดห้องเรียนและอุปกรณ์การเรียน เพื่อลดการแพร่โรคในโรงเรียน โดยเฉพาะชั้นอนุบาล หรือศูนย์เด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการระบาดของโรค ตลอดจนให้สุขศึกษาแก่ ผู้ปกครอง กลุ่มเสี่ยง และผู้เกี่ยวข้อง หลีกเลี่ยงสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วย เพื่อป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคในวงกว้างได้

ผู้เรียบเรียง

สิริลักษณ์ รัชชิวรงค์

บรรณาธิการวิชาการ

นพ.จักรรัฐ พิทยาวงศ์อานนท์,

นายวันชัย อาจเขียน

หมายเหตุ

1. “อีดำอีแดง” หมายถึง ชื่อโรคติดต่อชนิดหนึ่ง ขึ้นเป็นผื่นสีแดงตามตัว (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542)

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค. ไข้ดำอีแดง (Scarlet fever) (ออนไลน์). (เข้าถึงเมื่อ 3 กรกฎาคม 2557). เข้าถึงได้จาก <http://thaigcd.ddc.moph.go.th/knowledges/view/98>.

2. Public health England. Group A streptococcal infections: seasonal activity, 2014/15. Health Protection Report Vol 8 No. 44 – 21 November 2014 (Online). cited 3 Jul 2015. Available from: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/377520/hpr4414_SF.pdf.

3. PRO/EDR> Streptococcus, group A, scarlet fever - UK: (England) update. Published Date: 2015-02-15 10:33:01: Archive Number: 20150215.3167754 (Online). cited 17 Jun 2015. Available from: <http://www.promedmail.org/>.

4. สิริลักษณ์ รังษิงค์. โรคไข้ดำอีแดง (Scarlet fever). ใน: ภาสกร อัครเสวี บรรณาธิการ. สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรคประจำปี 2555. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2556. หน้า 133-35.

